

Το επίθημα *-αβ(ος)* στα βόρεια ιδιώματα

Νικόλαος Ντάγκας

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Abstract

This paper deals with the Northern Modern Greek derivational suffix *-αβ(ος)*, which is of Slavic origin and forms denominal adjectives e.g. *λούν(η)* ‘mire’ → *λούναβ(ος)* ‘miry’. The data come from metalinguistic sources about several Northern Modern Greek varieties, as well as from personal fieldwork. Our primary goal is to provide a thorough synchronic analysis within an associative morphological framework. First, we define our research scope by classifying the data. Then, we examine the surface suffix forms, specifying a unique underlying form. Next, we investigate the morphosyntactic and semantic features of the derivatives and their bases. Furthermore, we compare *-αβ(ος)* with the Modern Greek derivational suffixes *-ίσι(ος)*, *-άπ(ος)*, *-(ι)άρη(ς)*, which are of Latin origin and belong to the same lexeme construction rule. Finally, from the diachronic point of view, we refer to some aspects (conditions, processes, motives) regarding the borrowing of the suffix *-αβ(ος)*.

Λέξεις-κλειδιά: βόρεια ιδιώματα, κατασκευαστική μορφολογία, επιθηματοποίηση, συγχρονία, δανεισμός προσφυμάτων

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως θέμα το σλαβικής ετυμολογίας κατασκευαστικό επίθημα *-αβ(ος)*, που επιχωριάζει στα βόρεια ιδιώματα (ΒΙ) της νέας ελληνικής. Το γλωσσικό υλικό αντλήθηκε από (α) προηγούμενες μονογραφίες για το επίθημα *-αβ(ος)* (Μάνεσης 1986· Προμπονάς 1989· Παπαδάμου 2017), (β) γενικότερες ιστορικοσυγκριτικές μελέτες (Georgakas 1982· Tzitzilis 1997-1998· Papadamou & Papanastassiou 2013), (γ) γραμματικές και λεξιλογικές περιγραφές για επιμέρους ΒΙ (Τσοπανάκης 1953· Καλινδέρης 1982· Τσότσος 1998· Ντίνας 2005· Δουγά-Παπαδοπούλου & Τζιτζιλής 2006), (δ) προσωπική έρευνα πεδίου για το ΒΙ των Βεντζίων Γρεβενών (Ντάγκας 2012, 2016).¹ Το επίθημα εξετάζεται συγχρονικά, με βάση το μοντέλο κατασκευαστικής μορφολογίας της Corbin (Corbin 1987/1991· Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 1992, 1995, 2000, 2009, 2014), κύρια γνωρίσματα του οποίου είναι η συζευκτικότητα, η διαστρωμάτωση και η υπεργενετικότητα. Σε αυτό το πλαίσιο, καταρχάς ταξινομούμε τα δεδομένα και οριοθετούμε την προτεινόμενη ανάλυση. Έπειτα, ασχολούμαστε με τις μορφές του επιθήματος. Στη συνέχεια, διερευνούμε τα μορφοσυντακτικά και σημασιολογικά χαρακτηριστικά των κατασκευασμένων λεξικών μονάδων (ΚΛΜ) και των βάσεων, ακολουθώντας την ανάλυση της Αναστασιάδη-Συμεωνίδη για το επίθημα *-(ι)άρη(ς)* (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2000· Anastassiadis-Symeonidis 2010). Επιπλέον, αντιπαραβάλλουμε το επίθημα *-αβ(ος)* με τα επιθήματα *-ίσι(ος)*, *-άπ(ος)*, *-(ι)άρη(ς)*, τα οποία ανήκουν στον ίδιο κανόνα κατασκευής λεξικών μονάδων (ΚΚΛΜ), είναι δάνεια από τη λατινική και απαντούν τόσο στα ΒΙ όσο και στην κοινή νεοελληνική (ΚΝΕ).

¹ Η προσέγγιση είναι διασυστηματική, εφόσον τα δεδομένα προέρχονται από διαφορετικά ΒΙ.

Τέλος, από διαχρονική σκοπιά, αναφερόμαστε στις συνθήκες, τις διαδικασίες και τις αιτίες που εμπλέκονται στον δανεισμό του επιθήματος.

2. Ταξινόμηση - οριοθέτηση

Από το σύνολο των λεξικών μονάδων (ΛΜ) που λήγουν σε *-αβ(ος)*, μας αφορούν οι ΚΛΜ με το επιθήμα *-αβ(ος)* π.χ. *λούν(η)* ‘λάσπη’ → *λούναβ(ος)* ‘λασπώδης’ (165 παράγωγα με επιθηματοποίηση, βλ. Παράρτημα 1).² Στην προτεινόμενη ανάλυση δεν εμπίπτουν:

- (i) ΛΜ [-κατασκευασμένες], [+περίπλοκες], όπου αναγνωρίζουμε το επιθήμα *-αβ(ος)* και ένα τεμάχιο που συγχρονικά δεν έχει στάτους μορφήματος, εφόσον στερείται σημειομένου,³ π.χ. *λάμπαβ(ος)* ‘χαλαρός’, *μόλαβ(ος)* ‘ήπιος’, *μπουρτζάλαβ(ος)* ‘άγαρμος’.⁴ Διαχρονικά, πρόκειται για άμεσα λεξικά δάνεια (*λάμπαβ(ος)* < βουλγ. *laban*), «βαλκανικές» λέξεις (*μόλαβ(ος)*) ή άλλες λέξεις άγνωστης ετυμολογίας (*μπουρτζάλαβ(ος)*).⁵
- (ii) ΚΛΜ όπου η τελευταία κατασκευαστική πράξη δεν είναι η επιθηματοποίηση με το *-αβ(ος)* π.χ. *ξιασπρούλ(ι)αβ(ος)* ‘ξιασπρουλιάρης’ ← *ασπρούλ(ι)αβ(ος)* ‘ασπρουλιάρης’ (προθηματοποίηση με το επιτατικό *ξε-*).
- (iii) ΛΜ όπου το *-αβ(ος)* λειτουργεί ως ταξικός σηματοδότης π.χ. *ανεχόρταβ(ος)* ‘αχόρταγος’ ← *χορτ(αίνω)* (προθηματοποίηση με το στερητικό *ανε-* και ταξική σηματοδότηση με το *-αβ(ος)*, πβ. ΔΚΝ 1998: λήμμα *ανεχόρταγος*).
- (iv) ΛΜ όπου το *-αβ(ος)* είναι τυχαίο τέρμα και το *-αβ-* αποτελεί μέρος του θέματος π.χ. *γκαβ-ο-κούταβ(ος)* ‘τυφλός’ ← *γκαβ(ό) κουτάβ(ι)* (σύνθεση).
- (v) Αντωνυμίες σε *-αβ(ος)* π.χ. *πόταβ(ος)* ‘τι είδους’, *καπόταβ(ος)*, *καγκαπόταβ(ος)* ‘κανενός είδους’, διότι δεν υπάγονται στην ονοματική κατασκευαστική μορφολογία αλλά στο αντωνυμικό σύστημα.⁶

3. Μορφές του επιθήματος

² Χρησιμοποιούμε τα εξής σύμβολα: > διαχρονική πράξη (ετυμολογία) → συγχρονική κατασκευαστική ή φωνολογική πράξη ⇒ πράξη στο μεταπαραγωγικό υποσυστατικό ->> σημασιολογική πράξη ( ) κλιτικό μόρφημα ή στοιχείο που δεν μετέχει σε κατασκευαστική πράξη + υποχρεωτική εισαγωγή στο μεταπαραγωγικό υποσυστατικό * αντιγραμματικός τύπος. Για τις ΛΜ που είναι άγνωστες στην ΚΝΕ, παρατίθενται ενδεικτικά ερμηνεύματα.

³ Πβ. το τεμάχιο *φεμιν* στο ΚΝΕ *φεμινισμ(ός)* (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Γαλανή 1995). Βέβαια, δεν αποκλείεται κάποιες από τις [-κατασκευασμένες], [+περίπλοκες] ΛΜ να είναι στην πραγματικότητα ΚΛΜ των οποίων οι βάσεις δεν καταγράφονται στις πηγές μας.

⁴ Τα *λάμπαβ(ος)*, *μόλαβ(ος)* δεν έχουν μορφολογική σχέση (αλλά μόνο επιφανειακή μορφική ομοιότητα) με τα *λάμπ(α)*, *μόλ(ος)*, αντίστοιχα.

⁵ Ως προς την ετυμολογία, ακολουθούμε κατά κανόνα τους Δουγά-Παπαδοπούλου και Τζιτζιλί (2006).

⁶ Εξάλλου, από συγχρονική σκοπιά, το *πόταβ(ος)* δεν έχει βάση, ενώ τα *καπόταβ(ος)*, *καγκαπόταβ(ος)* είναι προθηματοποιημένα.

Το επίθημα εμφανίζεται με τις μορφές -αβ(ος), -ιαβ(ος), -β(ος). Καταρχάς, φαίνεται ότι η υποκείμενη μορφή του επιθήματος στη βαθιά δομή είναι η μορφή -αβ(ος) π.χ. *σκριούμπ(ος)* ‘καμένη μάζα’ → *σκριούμπαβ(ος)* ‘καημένος’, *στάχτ(η)* → *στάχταβ(ος)* ‘σταχτής’, *σοκάκ(ι)* → *σοκάκαβ(ος)* ‘σοκακιάρης’, ενώ το -ι- των ΚΛΜ σε -ιαβ(ος) είναι μέρος της βάσης π.χ. *λόζι(ος)* ‘μπερδεμένος σωρός’ → *λόζιαβ(ος)* ‘μπερδεμένος’, *μαλλι(ά)* → *μάλλιαβ(ος)* ‘μαλλιάρης’, *μούι(ας)* ‘κοιμισμένος’ → *μούιαβ(ος)* ‘νωθρός’. Οι διπλότυπες ΚΛΜ σε -αβ(ος)/ -ιαβ(ος) ερμηνεύονται με:

- (i) Λεξική διπλοτυπία της βάσης π.χ. *γλίτ(α)* → *γλίτσαβ(ος)* ‘γλιτσίάρης’, *γλίτσι(α)* → *γλίτσιαβ(ος)*.
- (ii) Θεματική αλλομορφία της βάσης π.χ. *παρτάλ(ι)* ‘κουρέλι’ → *παρτάλαβ(ος)* ‘κουρελιάρης’ (το επίθημα εφαρμόζεται σε θέμα βάσης *παρτάλ*), *παρτάλι* → *παρτάλιαβ(ος)* (το επίθημα εφαρμόζεται σε θέμα βάσης *παρτάλι*).⁷
- (iii) Διαδικασίες απαλοιφής π.χ. *γκριμοτσ(ιά)* ‘λαίμαργία’ → *γκριμότσαβ(ος)* ‘λαίμαργος’ (απαλοιφή του ταξικού σηματοδότη), *γκριμοτσι(ά)* → *γκριμότσιαβ(ος)* (διατήρηση του ταξικού σηματοδότη).⁸
- (iv) Φωνολογικές διαδικασίες π.χ. *ζιούλ(α)* ‘ώριμο φρούτο’ → *ζιούλαβ(ος)* /ζύλανος/ ‘παραγινωμένος’ → *ζιούλιαβ(ος)* /ζύλανος/ (προχωρητική αφομοίωση ουρανικότητας), *νερουλ(ός)* → *νερούλαβ(ος)* /nerúlanos/ ‘νερουλιάρης’ → *νερούλιαβ(ος)* /nerúlanos/ (εκφραστική ουράνωση).

Επομένως, δεν είναι απαραίτητο να τοποθετήσουμε τη μορφή -ιαβ(ος) στη βαθιά δομή.⁹ Επιπλέον, είναι περιττό να προσδιορίσουμε στη βαθιά δομή μια ξεχωριστή μορφή -β(ος) για θέμα βάσης που λήγει σε -α (Χα) π.χ. *πρέκνα* ‘φακίδα’ → *πρέκναβ(ος)* ‘φακιδιάρης’, εφόσον η εφαρμογή της μορφής -αβ(ος) δίνει το ίδιο εξαγόμενο είτε με θέμα βάσης που λήγει σε σύμφωνο (X) π.χ. *πρέκν(α)* → *πρέκναβ(ος)* είτε με θέμα βάσης Χα π.χ. *πρέκνα* → +*πρέκνααβ(ος)* => *πρέκναβ(ος)* (υποχρεωτική απλολογία). Κατά συνέπεια, αναγνωρίζουμε μόνο τη μορφή -αβ(ος) ως υποκείμενη μορφή του επιθήματος στη βαθιά δομή.

Όσον αφορά τον τονισμό, οι ΚΛΜ τονίζονται πάντα στην προπαραλήγουσα, ασχέτως του τονισμού της βάσης π.χ. *νουρ(ά)* ‘ουρά’ → *νούραβ(ος)* ‘με ουρά’, *μπέγκ(α)* ‘κηλίδα’ → *μπέγκαβ(ος)* ‘κηλιδωτός’, *μούτλιαγκ(ας)* ‘βλάκας’ → *μουτλιαγκαβ(ος)* ‘βλακώδης’. Άρα, το επίθημα -αβ(ος) μπορεί να χαρακτηριστεί είτε ως άτονο είτε ως προτονικό (πβ. Revithiadou 1999).

4. Μορφοσυντακτική ανάλυση

Ως προς τα είδη των ΛΜ, η βάση μπορεί να προέρχεται από:

⁷ Για τη θεματική αλλομορφία στη μορφολογία της ΚΝΕ πβ. Ράλλη (2005).

⁸ Η ταξική σηματοδότηση με το -ιά αποσκοπεί στην προσαρμογή του δανείου (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 1994: 205, 1995).

⁹ Εναλλακτικά, παράλληλα με την επικρατούσα υποκείμενη μορφή -αβ(ος), θα μπορούσαμε να υποθέσουμε και μια υποκείμενη μορφή -ιαβ(ος), η οποία έχει περιορισμένη εφαρμογή και δεν είναι συγχρονικά διαθέσιμη. Για το πρόβλημα της μορφηματικής υπόστασης του -ιαβ(ος) πβ. και Παπαδάμου (2017).

- (i) ΛΜ [-κατασκευασμένη] π.χ. *γκούρμπ(α)* ‘καμπούρα’ → *γκούρμπαβ(ος)* ‘καμπούρης’.
- (ii) ΛΜ [-κατασκευασμένη], [+περίπλοκη] π.χ. *ντραχείλ(ι)* ‘χοντροκομμένο χεϊλός’ → *ντραχείλαβ(ος)* ‘χεϊλάς’.
- (iii) ΚΛΜ παράγωγη π.χ. *πράσιν(ος)* → *πρασινί(α)ς* ‘αρρωστιάρης’ → *πρασινίκαβ(ος)* ‘αρρωστιάριος’.
- (iv) ΚΛΜ σύνθετη π.χ. *φαρδ(ιά) μύτ(η)* → *φαρδομύτ(ης)* → *φαρδομύταβ(ος)* ‘φαρδομύτικος’.
- (v) ΚΛΜ ουσιαστικοποιημένη με μετατροπή ή έλλειψη π.χ. *κούτσικ(ο)Ε* → *κούτσικ(ο)Ο* → *κούτσαβ(ος)* ‘μικρούτσικος’, *κωσταντίικ(ο)Ε* *καρύδιΟ* ‘σκληρό καρύδι’ → *κωσταντίικ(ο)Ο* → *κωσταντίικαβ(ος)* ‘σκληρός’.

Ως προς τη γραμματική κατηγορία της βάσης, έχει υποστηριχθεί ότι το επίθημα εφαρμόζεται σε ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα και αντωνυμίες (Τσοπανάκης 1953· Καλινδέρης 1982· Μάνεσης 1986· Ντίνας 2005· Παπαδάμου 2017). Επιδιώκοντας την ενοποίηση της γραμματικής κατηγορίας της βάσης και τον προσδιορισμό της στη βαθιά δομή, προτείνουμε ότι η βάση ανήκει στη γραμματική κατηγορία του ουσιαστικού. Καταρχάς, η συντριπτική πλειονότητα των ΚΛΜ με το *-αβ(ος)* ανάγεται αναμφισβήτητα σε ουσιαστική βάση (125/165, περίπου 75,8%). Έπειτα, οι φαινομενικά επιθετικές βάσεις (34/165, περίπου 20,6%) ερμηνεύονται ως ουσιαστικοποιημένες, είτε με μετατροπή είτε με έλλειψη (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ευθυμίου & Φλιάτουρας 2012) π.χ. *μούτ(ος)Ε* ‘μουγγός’ → *μούτ(ος)Ο* → *μούταβ(ος)* ‘ολιγόλογος’, *καλέσι(ο)Ε* *ζώ(ο)Ο* ‘ζώο με στίγματα’ → *καλέσι(ο)Ο* → *καλέσιαβ(ος)* ‘διάστικτος’, *κοκκινούλιΕ* *χρώμαΟ* → *κοκκινούλι(ο)Ο* → *κοκκινούλι(ι)αβ(ος)* ‘κοκκινωπός’.¹⁰ Επιπλέον, οι ΚΛΜ από υποτιθέμενες ρηματικές βάσεις (5/165, περίπου 3%) στην πραγματικότητα κατασκευάζονται από μεταρρηματικά ουσιαστικά (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2000) π.χ. *κλάψ(α)* → *κλάψαβ(ος)* ‘κλαψιάρης’, *χέσ(α)* ‘χέσιμο’ → *χέσαβ(ος)* ‘χέστης’, *αγλείψ(ιά)* → *αγλείψαβ(ος)* ‘που ξερογλείφεται’, *αριζ(ιά)* → *αρίζαβ(ος)* ‘ερωτιάρης, που «ρίχνεται» ερωτικά’,¹¹ ενώ το *μαράγκ(ι)αβ(ος)* ‘αρρωστιάρης’ ανάγεται μαζί με τα *μαραγκιάς(ω)*, *μαραγκιάρη(ς)* στο δεσμευμένο λεξικό μόρφωμα *μαράγκο* ‘μαράζι’. Τέλος, το παράγωγο επίθετο *καγκάναβ(ος)* ‘τιποτένιος’ έχει ως βάση την ουσιαστικοποιημένη με μετατροπή αντωνυμία *καγκάνα(ς)* ‘κανένας’ (*καγκάνα(ς)ΑΝΤ* → *καγκάν(α)ςΟ* → *καγκάναβ(ος)*).¹²

Ως προς το γραμματικό γένος και το κλιτικό παράδειγμα της βάσης, δεν υπάρχουν περιορισμοί. Η βάση μπορεί να φέρει αρσενικό, θηλυκό ή ουδέτερο γένος π.χ. αρσ. *αρίτσι(ος)* ‘σκαντζόχοιρος’ → *αρίτσιαβ(ος)* ‘τσιτωμένος’, θηλ. *σγκούρ(α)* ‘βρομιά’ → *σγκούραβ(ος)* ‘βρομιάρης’, ουδ. *σουργκούν(ι)* ‘παλιάνθρωπος’ → *σουργκούναβ(ος)* ‘κακός’ και να σχηματίζει πλήρη ή ελλειπτικά κλιτικά παραδείγματα π.χ. *κόντ(α)* (θηλ., πλήρες) ‘κόνιδα’ → *κόνταβ(ος)* ‘κονιδιάρης’, *αζούρ(α)* (θηλ., μόνο ενικ.) ‘προσμείξεις’ → *αζούραβ(ος)* ‘νοθευμένος’, *πίσκ(ες)* (θηλ., μόνο πληθ.) ‘ούρα’ → *πίσκαβ(ος)* ‘κατουρημένος’.

Η εφαρμογή του επιθήματος *-αβ(ος)* μεταβάλλει τη γραμματική κατηγορία της βάσης. Συγκεκριμένα, το επίθημα ανήκει στο μορφολογικό παράδειγμα του

¹⁰ Το *κοκκινούλι* ως δηλωτικό χρώματος είναι υποκοριστικό ουσιαστικό (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 1987).

¹¹ Τα δύο τελευταία με απαλοιφή του επιθήματος *-ιά* της βάσης.

¹² Πβ. *καντίποτα*ΑΝΤ ‘εντελώς τίποτα’ → *καντίποτ(α)Ο* → *καντιποτένι(ος)* ‘εντελώς τιποτένιος’.

συσχετιστικού ΚΚΛΜ που κατασκευάζει επίθετα από ουσιαστικά. Τα μετονοματικά επίθετα με το -αβ(ος) είναι τριγενή και τρικατάληκτα, και εντάσσονται στο πλήρες κλιτικό παράδειγμα των επιθέτων σε -ος, -η, -ο. Συχνά, μάλιστα, το ουδέτερο του κατασκευασμένου επιθέτου σε -αβ(ος) συμπληρώνει το κενό του ουδέτερου στο ελλειπτικό κλιτικό παράδειγμα της βάσης (Παράδειγμα 1).

- (1) α. *μουσμούτα(ς)*, -ω ‘ψαχουλιάρης, -άρα’
β. *μουσμούτ(α)ς* → *μουσμούταβ(ος)*, -αβη, -αβ(ο) ‘ψαχουλιάρικος, -ικη, -ικο’
γ. *μουσμούτα(ς)*, -ω, -αβ(ο) ‘ψαχουλιάρης, -άρα, -άρικο’¹³

5. Σημασιολογική ανάλυση

5.1 [ιδιότητα]

Οι βάσεις και οι ΚΛΜ κατανέμονται σε ποικίλα σημασιολογικά πεδία. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- (i) Εμφάνιση π.χ. *λίγκ(α)* ‘ακαθαρία’ → *λίγκαβ(ος)* ‘ακάθαρος’, *πατσιούρ(α)* ‘πλακουτσωτή μύτη’ → *πατσιούραβ(ος)* ‘πλακουτσομύτης, δύσμορφος’, *πέτσ(α)* → *πέτσαβ(ος)* ‘με πέτσες’, *τζερτζέλι(ι)* ‘κουρέλι’ → *τζερτζέλαβ(ος)* ‘ρακένδυτος’.
(ii) Συμπεριφορά π.χ. *γκριζιάλ(α)* ‘γκρίνια’ → *γκριζιάλαβ(ος)* ‘γκρινιάρης’, *λειζούρ(α)* ‘λαιμαργία’ → *λειζούραβ(ος)* ‘λαιμαργός’, *γκουρμπέτ(ι)* ‘ζητιανιά’ → *γκουρμπέταβ(ος)* ‘ζητιάνικος’.
(iii) Ασθένεια π.χ. *κασίδ(α)* → *κασίδαβ(ος)* ‘κασιδιάρης’, *κουλιανίτ(α)* ‘παραλυσία’ → *κουλιανίτσαβ(ος)* ‘παράλυτος’.
(iv) Χρώμα π.χ. *μπάλι(ο)* ‘άσπρο ζώο’ → *μπάλιαβ(ος)* ‘άσπρουλιάρης’.
(v) Γεύση π.χ. *ζινούλ(η)ς* → *ζινούλ(ι)αβ(ος)* ‘ζινούτσικος’.

Η ποικιλία αυτή αντανακλάται στις προηγούμενες απόπειρες σημασιολογικής περιγραφής του επιθήματος, το οποίο θεωρείται ότι δηλώνει:

- (i) Πλησμονή (Τσοπανάκης 1953).
(ii) Πλησμονή ή αποκλίνουσα ιδιότητα (Καλινδέρης 1982).
(iii) Έμφαση, σκληρότητα, αντοχή, κακή ποιότητα/ ιδιότητα/ έξη, κοινωνική εμφάνιση, σωματικό/ ψυχοπνευματικό ελάττωμα/ αναπηρία/ ανωμαλία, υπότονο χρώμα, περιορισμένη γεύση (Μάνεσης 1986).
(iv) Μειωτική σημασία (Προμπονάς 1989).
(v) Αρνητική ιδιότητα/ συνυποδήλωση, υπότονο χρώμα (Tzitzilis 1997-1998).

Κατά τη γνώμη μας, όλα τα παραπάνω μπορούν να υπαχθούν στο σημασιολογικό χαρακτηριστικό [+ιδιότητα]. Ειδικότερα, το επίθημα εγκαθιστά μια μόνιμη σχέση

¹³ Το *μουσμούτα(ς)*, -ω μπορεί να θεωρηθεί εγγενώς ως ουσιαστικό με δύο γένη ή ως ελλειπτικό επίθετο. Πβ. το ΚΝΕ *σπυριάρη(ς)*, -άρα, -άρικ(ο) (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2000).

ανάμεσα στο ουσιαστικό βάση (Οβ) και στο προσδιοριζόμενο ουσιαστικό (ΠΟ) στο πλαίσιο της ονοματικής φράσης. Η σχέση αυτή νοείται ως σχέση κτήσης, καθώς το κατασκευασμένο επίθετο σημαίνει ‘που έχει το αντικείμενο αναφοράς (ΑΑ) του Οβ’, και ειδικότερα ως σχέση μερωνυμίας, όπου το Οβ είναι μερώνυμο και το ΠΟ ολόνομο (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2000, 2014). Λ.χ. *ένα σκουλήκαβο δαμάσκηνο* αφενός έχει σκουλήκια (κτήση), αφετέρου αντιδιαστέλλεται προς τα «υγιή» δαμάσκηνα που δεν έχουν σκουλήκια (μερωνυμία).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ιδιότητα που αποδίδει το επίθετο στο ΠΟ γίνεται άμεσα αντιληπτή με τις αισθήσεις: όραση (*σκοτίδαβ(ος)* ‘σκοτεινός’), ακοή (*κλάψαβ(ος)* ‘κλαυιάρης’), όσφρηση (*τσίκναβ(ος)* ‘τσικνισμένος’), γεύση (*γλυκαντζούραβ(ος)* ‘υπόγλυκος’), αφή (*κωσταντίνκαβ(ος)* ‘σκληρός’), συνδυασμός αισθήσεων (*πόρδαβ(ος)* ‘κλαυιάρης’). Επιπλέον, η ιδιότητα θεωρείται ως μόνιμη/ σταθερή, πράγμα που διαφοροποιεί σημασιολογικά τα κατασκευασμένα επίθετα σε *-αβ(ος)* από αντίστοιχες παθητικές μετοχές σε *-μέν(ος)*, οι οποίες δηλώνουν προτερόχρονη παροδική/ επίκτητη ιδιότητα/ κατάσταση (Σετάτος 1985), π.χ. *αγλείψαβ(ος)* ‘που (έχει την τάση να) ξερογλείφεται’ vs *αγλειμμέν(ος)* ‘που έχει γλειφτεί’, *κλάψαβ(ος)* ‘κλαυιάρης, που (έχει την τάση να) κλαίγεται’ vs *κλαμμέν(ος)* ‘που έχει κλάψει’, *τρύπαβ(ος)* ‘διάτρητος, που έχει τρύπες’ vs *τρυπημέν(ος)* ‘που έχει τρυπηθεί’.

Βέβαια, εκτός από τα επίθετα που ερμηνεύονται κατ’ έκταση (δηλαδή το ΠΟ έχει το ΑΑ του Οβ) π.χ. *ντάμκ(α)* ‘λεκές’ → *ντάμκαβ(ος)* ‘που έχει λεκέδες’, υπάρχουν και αυτά που ερμηνεύονται κατ’ ένταση (δηλαδή το ΠΟ έχει μια εξέχουσα ιδιότητα του ΑΑ του Οβ λ.χ. *χρώμα, σχήμα, μέγεθος*) π.χ. *λαψάν(α)* ‘θάμνος με κίτρινα άνθη’ → *λαψάναβ(ος)* ‘κίτριναίρης’, *γκουσί(α)* ‘οισοφάγος’ → *γκουσίαβ(ος)* ‘μακρουλός’, *ξύλ(ο)* → *ξύλαβ(ος)* ‘άκαμπτος’, *πλαστάρ(ι)* ‘μεγάλο κομμάτι ζύμης’ → *πλαστάραβ(ος)* ‘χονδροειδής’. Ακόμη, ορισμένα επίθετα επιδέχονται διττή (κατ’ έκταση/ ένταση) ερμηνεία, η οποία καθορίζεται από τα γλωσσικά και εξωγλωσσικά συμφραζόμενα, π.χ. *ψείραβα μαλλιά* ‘μαλλιά με ψείρες’ vs *ψείραβα γράμματα* ‘πολύ μικρά γράμματα’, *μούχλιαβο ντουβάρι* ‘ντουβάρι με μούχλα’ vs *μούχλιαβο παιδί* ‘νωθρό παιδί’.

Τέλος, σε κάποιες περιπτώσεις, η μαρτυρημένη σημασία των ΚΛΜ με το *-αβ(ος)* φαίνεται να αποκλίνει –σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό– από την προβλεπτή σημασία, όπως αυτή έχει αναλυθεί παραπάνω. Θεωρούμε ότι δεν πρόκειται για πραγματικές εξαιρέσεις, αλλά ότι η επιφανόμενη απόκλιση είναι αποτέλεσμα επενέργειας σημασιολογικών κανόνων (λ.χ. μεταφορά, μετωνυμία, κατάχρηση) επί της προβλεπτής σημασίας της ΚΛΜ ή επί της σημασίας της βάσης (Παραδείγματα 2α, β, γ). Κάποτε, μάλιστα, μαρτυρείται συγχρόνως μια περισσότερο και μια λιγότερο προβλεπτή σημασία της ίδιας ΚΛΜ (Παράδειγμα 2δ).

- (2) α. *κατράν(ι)* ‘κατράμι’ → *κατράναβ(ος)* ‘κατάμαυρος’ ->> ‘δυστυχής’ (πβ. *μαύρος* ‘δυστυχής’)
- β. *σκριούμπ(ος)* ‘καμένη μάζα’ → *σκριούμπαβ(ος)* ‘καμένος’ ->> ‘καημένος’
- γ. *ζούρ(α)* ‘ξήρισμα’ ->> ‘ανοησία’ (πβ. *τρίχες* ‘ανοησίες’) → *ζούραβ(ος)* ‘ανόητος’
- δ. *πατσιούρ(α)* ‘πλακουτσωτή μύτη’ → *πατσιούραβ(ος)* ‘πλακουτσομύτης’ ->> ‘δύσμορφος, άσχημος’

5.2 [έμφυχο], [συγκεκριμένο], [ανθρώπινο]

Όσον αφορά τις βάσεις, δεν υπάρχουν περιορισμοί στην τιμή των χαρακτηριστικών [έμφυχο], [συγκεκριμένο], [ανθρώπινο] (Παραδείγματα 3α, β, γ, δ). Το ίδιο ισχύει και για τα ΠΟ των κατασκευασμένων επιθέτων (Παραδείγματα 4α, β, γ, δ).

- (3) α. *λίμ(α)* ‘πέινα’ [-έμφυχο], [-συγκεκριμένο] → *λίμαβ(ος)* ‘λιμάρης’
β. *γκαγκάνι* ‘εξόγκωμα’ [-έμφυχο], [+συγκεκριμένο] → *γκαγκάνιαβ(ος)* ‘ανώμαλος’
γ. *ζιάμπ(α)* ‘βάτραχος’ [+έμφυχο], [-ανθρώπινο] → *ζιάμπαβ(ος)* ‘πλαδαρός’
δ. *γκούβρ(ος)* ‘αγριάνθρωπος’ [+έμφυχο], [+ανθρώπινο] → *γκούβραβ(ος)* ‘σκυθρωπός’
- (4) α. *αντάραβος καιρός* ‘ομιχλώδης καιρός’ [-έμφυχο], [-συγκεκριμένο]
β. *πλιούμπαβη φούστα* ‘φούστα με πούλιες’ [-έμφυχο], [+συγκεκριμένο]
γ. *ταίπαβη γίδα* ‘γίδα με μικρές ρώγες’ [+έμφυχο], [-ανθρώπινο]
δ. *σοκάκαβη γυναίκα* ‘σοκακιάρα γυναίκα’ [+έμφυχο], [+ανθρώπινο]

5.3 [υποκειμενικό], [αξιολογικό]¹⁴

Οι βάσεις μπορεί να είναι είτε [-υποκειμενικές], με περιγραφική σημασία π.χ. *ξύλ(ο)*, *πλασάρ(ι)* ‘μεγάλο κομμάτι ζύμης’, *σκοτίδ(α)* ‘σκοτάδι’, *σοκάκ(ι)*, είτε [+υποκειμενικές], [αρνητικά αξιολογικές], με αρνητική εκφραστική σημασία (μειωτική, προσβλητική, υβριστική) π.χ. *γκριζιάλ(α)* ‘γκρίνια’, *λιάγκρ(α)* ‘βρομιά’, *μούι(ας)* ‘κοιμισμένος’, *ντραχείλ(ι)* ‘χοντροκομμένο χεῖλος’, *σουργκούν(ι)* ‘παλιάνθρωπος’, *σουρτούκ(ι)* ‘αλήτης’. Οι ΚΑΜ είναι πάντα [+υποκειμενικές], [αρνητικά αξιολογικές] (Μάνεσης 1986· Προμπονάς 1989· Tzitzilis 1997-1998· Παπαδάμου 2017). Ειδικότερα, δηλώνουν μια παρέκκλιση από την κοινωνική νόρμα, από το κοινά αποδεκτό, η οποία αξιολογείται αρνητικά από τον ομιλητή ή τον ακροατή. Το γεγονός αυτό επιτρέπει στις ΚΑΜ να λειτουργούν σε ορισμένες περιστάσεις ως ύβρεις (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2000) π.χ. *πόρδαβ(ος)* ‘κλιανιάρης’, *χέσαβ(ος)* ‘χέστης’ ή να παγιώνονται ως παρωνύμια, επώνυμα, τοπωνύμια (Καλινδέρης 1982· Μάνεσης 1986) π.χ. τοπωνύμιο *Γκούσιαβος* (*γκούσι(α)* ‘οισοφάγος’ → *γκούσιαβ(ος)* ‘μακρουλός’), επώνυμο *Κόραβος* (*κόρ(α)* → *κόραβ(ος)* ‘σκληρός’).

Θεωρούμε ότι το επίθημα -αβ(ος) φέρει εγγενώς στη σημασιολογική του οδηγία το χαρακτηριστικό [+υποκειμενικό], [αρνητικά αξιολογικό]. Έτσι, το επίθημα:

- (i) Εφαρμόζεται σε [-υποκειμενική] βάση, επιβάλλοντας το χαρακτηριστικό [+υποκειμενικό], [αρνητικά αξιολογικό] στην ΚΑΜ, το οποίο αναδεικνύει από αρνητική οπτική πρωτοτυπικές ή λανθάνουσες στερεοτυπικές ιδιότητες της βάσης κατά τον λαϊκό ορισμό (Taylor 2003· Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2009), π.χ. *ξύλαβ(ος)* ‘άκαμπος’,

¹⁴ Εκλαμβάνουμε το χαρακτηριστικό [υποκειμενικό] ως υπερώνυμο του χαρακτηριστικού [αξιολογικό] και το χαρακτηριστικό [αξιολογικό] ως υπερώνυμο των χαρακτηριστικών [θετικά αξιολογικό] και [αρνητικά αξιολογικό]. Θεωρούμε ότι πρόκειται για συνεχή/ διαβαθμισμένα χαρακτηριστικά (Kerbrat-Orecchioni 2009), τα οποία εντοπίζονται στη διεπαφή του σημασιολογικού και του χρηστικού επιπέδου.

- πλαστιάραβ(ος) ‘χονδροειδής’, σκοτίδαβ(ος) ‘σκοτεινός’, σοκάκαβ(ος) ‘σοκακιάρης’.
- (ii) Εφαρμόζεται σε [+υποκειμενική], [αρνητικά αξιολογική] βάση, οπότε βάση και επίθημα συμφωνούν ως προς το χαρακτηριστικό [+υποκειμενικό], [αρνητικά αξιολογικό], το οποίο μεταβιβάζεται στην ΚΛΜ, π.χ. γκριζιάλαβ(ος) ‘γκρινιάρης’, λιάγκραβ(ος) ‘βρομιάρης’, μούιαβ(ος) ‘νωθρός’, ντραχείλαβ(ος) ‘χειλάς’, σουργκούναβ(ος) ‘κακός’, σουρτούκαβ(ος) ‘αλήτικος’.
- (iii) Είναι ασύμβατο με [+υποκειμενική], [θετικά αξιολογική] βάση, καθώς η [θετικά αξιολογική] σημασία της βάσης συγκρούεται με την [αρνητικά αξιολογική] οδηγία του επιθήματος, απαγορεύοντας την εφαρμογή του, π.χ. λεβέντ(ης) → λεβέντικ(ος) vs *λεβένταβ(ος).

Συνεπώς, το επίθημα -αβ(ος) μπορεί να ενταχθεί στην αξιολογική κατασκευαστική μορφολογία (πβ. Körtvélyessy 2014). Ως προς αυτό, είναι ενδεικτικό ότι το -αβ(ος) συνδυάζεται με άλλα –περισσότερο ή λιγότερο πρωτοτυπικά– αξιολογικά επιθήματα όπως το υποκοριστικό -ούλη(ς) και το [αρνητικά αξιολογικό] -(ι)άρη(ς), π.χ. πικρούλ(ης) → πικρούλ(ι)αβ(ος) ‘πικρούτσικος’, πρασινούλ(ι) → πρασινούλ(ι)αβ(ος) ‘πρασινωπός, αρρωστιάρης’, μουχλιάρ(ης) ‘τεμπέλης’ → μουχλιάραβ(ος) ‘τεμπέλικος’, ψώραβ(ος) → ψωραβιάρη(ς) ‘ψωριάρης’.

6. -αβ(ος) vs -ίσι(ος), -άτ(ος), -(ι)άρη(ς)

Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η αντιπαραβολή του επιθήματος -αβ(ος) με τα επιθήματα -ίσι(ος), -άτ(ος), -(ι)άρη(ς), τα οποία συμπεριλαμβάνονται στον ίδιο συσχετιστικό ΚΚΛΜ, προκειμένου να αναδειχθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές τους.¹⁵ Επιπλέον, η συνεξέταση των συγκεκριμένων επιθημάτων παρουσιάζει ενδιαφέρον και από διαχρονική σκοπιά, αφού πρόκειται για δάνεια επιθήματα: το -αβ(ος) είναι σλαβικής προέλευσης (σλαβ. -an [Tzitzilis 1997-1998· Παπαδάμου 2017]), ενώ τα -ίσι(ος), -άτ(ος), -(ι)άρη(ς) προέρχονται από τη λατινική (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2000, 2009, 2014).

Το επίθημα -ίσι(ος) (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2009), παρόμοια με το -αβ(ος), εγκαθιστά μια σχέση μερωνυμίας μεταξύ του Οβ και του ΠΟ, αντλώντας πρωτοτυπικές/στερεοτυπικές ιδιότητες από τον λαϊκό ορισμό του ΑΑ του Οβ. Επιπλέον, οι ΚΛΜ με το -ίσι(ος) ερμηνεύονται τόσο κατ’έκταση, όσο και κατ’ένταση. Ωστόσο, οι βάσεις όπου εφαρμόζεται το -ίσι(ος) είναι κατά κανόνα [+συγκεκριμένες] και η σημασιολογική οδηγία του επιθήματος ορίζεται ως σχέση προέλευσης με την ευρεία έννοια, χωρίς αξιολογικό χαρακτήρα ([-αξιολογικό] επίθημα). Γι’ αυτό και οι περισσότερες ΚΛΜ με το -ίσι(ος) στα ΒΙ είναι [-αξιολογικές] π.χ. αρνίσι(ος), βουνίσι(ος), μαΐσι(ος) ‘μαγιάτικος’, ενώ οι λιγότερες [+αξιολογικές] ΚΛΜ κληρονομούν το αντίστοιχο χαρακτηριστικό από τη βάση π.χ. μερακλή(ς) → μερακλίσι(ος) [θετικά αξιολογικό], (από) κάναν καιρ(ό) ‘από ξεπερασμένη εποχή’ → καναγκαιρίσι(ος) ‘παλιομοδίτικος’ [αρνητικά αξιολογικό].

Παρόμοια, το επίθημα -άτ(ος) (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2014) εγκαθιστά μια μερωνυμική σχέση κτήσης/ περιεχομένου μεταξύ του Οβ και του ΠΟ, φωτίζοντας

¹⁵ Για τη συνεξέταση του -αβ(ος) με το επίθημα -ιάη(ς) στα ΒΙ πβ. Ντάγκας (2018).

πρωτοτυπικές/ στερεοτυπικές ιδιότητες από τον λαϊκό ορισμό του ΑΑ του Οβ. Επίσης, οι ΚΛΜ με το -άτ(ος) δηλώνουν ιδιότητα άμεσα αντιληπτή με τις αισθήσεις και ερμηνεύονται κατ' έκταση ή κατ' ένταση. Από την άλλη, το επίθημα -άτ(ος) στα ΒΙ είναι [-αξιολογικό], με αποτέλεσμα οι ΚΛΜ να είναι στην πλειονότητά τους [-αξιολογικές] π.χ. *κολοκυθάτ(ος)*, *λουλουδάτ(ος)*, *πρασάτ(ος)*. Οι λιγότερες [+αξιολογικές] ΚΛΜ, όπως και στην περίπτωση του -ίσι(ος), αντλούν το σχετικό χαρακτηριστικό από τη βάση π.χ. *σπαθ(ί) → σπαθάτ(ος)* [θετικά αξιολογικό], *λόξ(α) → λοξάτ(ος)* 'ιδιόρρυθμος' [αρνητικά αξιολογικό].

Το επίθημα -(ι)άρη(ς) (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2000· Anastassiadis-Symeonidis 2010) εγκαθιστά μια μόνιμη σχέση (κτήσης/ μερωνυμίας) μεταξύ του Οβ και του ΠΟ. Οι ΚΛΜ με το -(ι)άρη(ς) δηλώνουν μια απαξιοτική ιδιότητα, παρεκκλίνουσα από την κοινωνική νόρμα και άμεσα αντιληπτή με τις αισθήσεις, ενώ επιδέχονται κατ' έκταση αλλά και κατ' ένταση ερμηνεία. Επιπλέον, το επίθημα -(ι)άρη(ς) είναι εγγενώς [+υποκειμενικό], [αρνητικά αξιολογικό]. Από την άλλη, το -(ι)άρη(ς), σε αντίθεση με το -αβ(ος), έχει τη δυνατότητα να κατασκευάζει επίθετα που εμφανίζονται ως επαγγελματικά ουσιαστικά π.χ. *σκουπιδιάρη(ς)*. Ακόμη, ορισμένες ΚΛΜ με το -(ι)άρη(ς) είναι [θετικά αξιολογικές] λόγω της θετικής σημασίας της βάσης π.χ. *χαδιάρη(ς)*, *παιχνιδιάρη(ς)* (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2000), πράγμα που δεν ισχύει για τις ΚΛΜ με το -αβ(ος), οι βάσεις των οποίων δεν είναι ποτέ [θετικά αξιολογικές].

Μια ουσιαστική διαφορά μεταξύ των -ίσι(ος), -άτ(ος), -(ι)άρη(ς) αφενός και του -αβ(ος) αφετέρου έγκειται στον κοινό χαρακτήρα των πρώτων και τον αμιγώς ιδιοματικό χαρακτήρα του δεύτερου. Εάν υποθέσουμε ένα συνεχές διπλογλωσσίας ΚΝΕ/ ΒΙ,¹⁶ όπου στο ένα άκρο υπάρχουν τα [+κοινά], [-ιδιοματικά] στοιχεία, στο άλλο άκρο τα [-κοινά], [+ιδιοματικά] στοιχεία και στο μέσο τα [+κοινά], [+ιδιοματικά] στοιχεία, θα πρέπει να τοποθετήσουμε τα -ίσι(ος), -άτ(ος), -(ι)άρη(ς) στο κέντρο, εφόσον απαντούν τόσο στην ΚΝΕ όσο και στα ΒΙ, ενώ το -αβ(ος) στο ένα από τα δύο άκρα, εφόσον είναι άγνωστο στην ΚΝΕ (Σχήμα 1).¹⁷ Η διαφοροποίηση αυτή είναι σημαντική, διότι αφορά τόσο το διασύστημα ΚΝΕ/ ΒΙ, όσο και τη γλωσσική χρήση των διπλόγλωσσων ομιλητών.

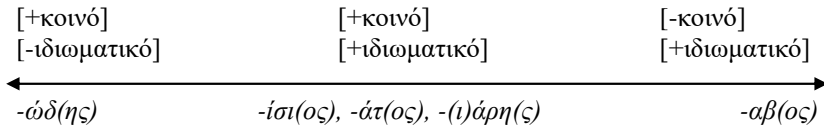
Συνεπώς, τα επίθημα -(ι)άρη(ς) και -αβ(ος) δεν ταυτίζονται, παρότι οι σημασιολογικές οδηγίες τους επικαλύπτονται σε πολύ μεγάλο βαθμό,¹⁸ αφού οι ΚΛΜ με το -(ι)άρη(ς) είναι [+κοινές], [+ιδιοματικές], ενώ οι ΚΛΜ με το -αβ(ος) [-κοινές], [+ιδιοματικές]. Το γεγονός αυτό ερμηνεύει αφενός τον μεγάλο αριθμό διπλότυπων ΚΛΜ σε -(ι)άρη(ς)/ -αβ(ος) από την ίδια βάση π.χ. *κασιδιάρη(ς)/ κασιδάβ(ος)*, *κλαψιάρη(ς)/ κλάψαβ(ος)*, *λεριάρη(ς)/ λέραβ(ος)*, *μουχλιάρη(ς)/ μούχλιαβ(ος)*, *μυξιάρη(ς)/ μύξαβ(ος)*, *σβαρνιάρη(ς)/ σβάρναβ(ος)*, *σγκουριάρη(ς)/ σγκούραβ(ος)*, *σοκακιάρη(ς)/ σοκάκαβ(ος)*, *ψειριάρη(ς)/ ψείραβ(ος)*, *ψωριάρη(ς)/ ψώραβ(ος)*, αφετέρου τη συνδυαστικότητα των επιθημάτων -(ι)άρη(ς) και -αβ(ος), τα οποία γειτνιάζουν στο

¹⁶ Διακρίνουμε τους όρους *διπλογλωσσία* (*diglossia*) και *διγλωσσία* (*bilingualism*) (Ferguson 1959· Lyons 1995: 309-315).

¹⁷ Πβ. το συνεχές λογιότητα (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Φλιάτουρας 2005). Στα ΒΙ η αντίθεση [λόγιο]/ [λαϊκό] αντιστοιχεί, χωρίς όμως να ταυτίζεται, με την αντίθεση [κοινό]/ [ιδιοματικό]. Έτσι, τα -ίσι(ος), -άτ(ος), -(ι)άρη(ς) είναι [-λόγια] στην ΚΝΕ, αλλά [+κοινά], [+ιδιοματικά] στα ΒΙ.

¹⁸ Τον μεγάλο βαθμό σημασιολογικής ομοιότητας του -αβ(ος) με το -(ι)άρη(ς) επισημαίνει και η Παπαδάμου (2017), χωρίς ωστόσο να προβαίνει σε μια διεξοδικότερη σημασιολογική αντιπαραβολή των δύο επιθημάτων.

συνεχές διπλογλωσσίας, π.χ. *μουχλιάρ(ης)* → *μουχλιάραβ(ος)*, *ψώραβ(ος)* → *ψωραβιάρη(ς)*.

Σχήμα 1: Το συνεχές διπλογλωσσίας

7. Ερμηνεία του δανεισμού

Όσον αφορά την εισαγωγή του επιθήματος *-αβ(ος)* από τη σλαβική στα ΒΙ, θα πρέπει να εξεταστούν οι συνθήκες, οι διαδικασίες και τα αίτια/κίνητρα του δανεισμού.

Ως προς τις συνθήκες, η μακράιωνη συνύπαρξη των ΒΙ με σλαβικές γλώσσες και διαλέκτους, και μάλιστα στον πυρήνα της βαλκανικής γλωσσικής ένωσης, προσφέρει ένα ευνοϊκό γλωσσικό και εξωγλωσσικό πλαίσιο για τον δανεισμό του επιθήματος (πολιτισμικές επαφές, γλωσσικές επαφές, τυπολογική σύγκλιση, διγλωσσία). Ειδικότερα, αφενός τα ΒΙ είναι ιδιαίτερα βαλκανοποιημένα (Tzitzilis 1997-1998), αφετέρου το επίθημα *-αβ(ος)* μπορεί να χαρακτηριστεί ως μορφολογικός βαλκανισμός, αφού απαντά –με μεγαλύτερη ή μικρότερη διαθεσιμότητα– στη ρουμανική, την αρωμουνική και την αλβανική (Παπαδάμου 2017), ενώ εντοπίζεται και σε αρκετές «βαλκανικές» λέξεις (Δουγά-Παπαδοπούλου & Τζιτζιλής 2006).

Ως προς τις διαδικασίες, διακρίνουμε τον έμμεσο και τον άμεσο δανεισμό προσφυσμάτων (Seifart 2015). Ο έμμεσος δανεισμός του *-αβ(ος)* προϋποθέτει μαζικό λεξικό δανεισμό επιθηματοποιημένων λέξεων από τη σλαβική (*κόραβ(ος)* ‘σκληρός’ < σλαβ. *korav*) όσο και των βάσεων τους (*κόρ(α)* < σλαβ. *kora*),¹⁹ προκειμένου τα δάνεια να καταστούν μορφολογικά αναλύσιμα στα ΒΙ (*κόρ(α)* → *κόραβ(ος)*), ώστε το επίθημα να αυτονομηθεί και να είναι διαθέσιμο για βάσεις ελληνικής ή άλλης δάνειας προέλευσης (*λίμ(α)* [< μσν. *λιμάζ(ω)*] → *λίμαβ(ος)* ‘λιμάρης’, *μασλάτ(ι)* ‘φλουαρία’ [< τουρκ. *maslahat*] → *μασλάταβ(ος)* ‘φλύαρος’, *μούτ(ος)* ‘μονγγός’ [< αρωμ. *mut* < λατ. *mutus*] → *μούταβ(ος)* ‘ολιγόλογος’).²⁰ Από την άλλη, ο άμεσος δανεισμός του *-αβ(ος)* δεν προϋποθέτει μαζικό λεξικό δανεισμό, αλλά επαρκή γνώση της σλαβικής, προκειμένου το επίθημα να αναγνωριστεί από τους δίγλωσσους ομιλητές, ώστε να εφαρμόζεται απευθείας σε βάσεις ελληνικής ή άλλης μη σλαβικής προέλευσης. Ως μια μορφή άμεσου δανεισμού προσφυσμάτων μπορεί να θεωρηθεί και ο μερικός μεταφραστικός δανεισμός (Tzitzilis 2001), όπου μεταφράζεται η βάση και διατηρείται το επίθημα π.χ. σλαβ. *krastav* > *ψώραβ(ος)* (σλαβ. *krasta* ‘ψώρα’) (Παπαδάμου 2017).²¹ Πιστεύουμε ότι όλες αυτές οι διαδικασίες, οι οποίες διαβαθμίζονται σε μια κλίμακα αμεσότητας δανεισμού προσφυσμάτων (Seifart 2015), συνεισέφεραν στον δανεισμό του επιθήματος *-αβ(ος)*.

¹⁹ Σε ορισμένες περιπτώσεις, η βάση προϋπάρχει στα ΒΙ π.χ. *σούφρ(α)* > σλαβ. διαλ. *šúfra* → *šúfran* > *σ(ι)ούφραβ(ος)* ‘σουφρωμένος’ (Papadamou & Papanastassiou 2013: 398).

²⁰ Η διαθεσιμότητα του *-αβ(ος)* είναι υψηλή, αφού και ο αριθμός των ΚΑΜ είναι αρκετά μεγάλος και οι βάσεις ποικίλουν ως προς την ετυμολογική τους προέλευση.

²¹ Συγγρονικά *κράστ(α)* → *κράσταβ(ος)*, *ψώρα(α)* → *ψώραβ(ος)*.

Ως προς τα αίτια/ κίνητρα, είναι γνωστό ότι οι γλώσσες δανειζονται για να εκφράσουν λεπτές σημασιολογικές και πραγματολογικές αποχρώσεις (Anastassiadis-Symeonidis & Chatzopoulou 2011· Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 2014). Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τη διαφοροποίηση του *-αβ(ος)* από τα ιστορικά προγενέστερα δάνεια επιθήματα λατινικής προέλευσης του ίδιου ΚΚΛΜ (βλ. Ενότητα 6), ο δανεισμός του *-αβ(ος)* στα ΒΙ είναι αιτιολογημένος. Μπορούμε, μάλιστα, να ισχυριστούμε ότι με τον δανεισμό του *-αβ(ος)* επαναλαμβάνεται σε διαλεκτικό επίπεδο η ιστορία του *-(ι)άρη(ς)*. Δηλαδή, η ελληνική δανείζεται από τη λατινική το *-(ι)άρη(ς)* και το σημαδεύει ως [-λόγιο], [+υποκειμενικό], [αρνητικά αξιολογικό], σε αντιδιαστολή προς τα [+λόγια], [-υποκειμενικά] επιθήματα ελληνικής ετυμολογίας (Anastassiadis-Symeonidis 2010· Anastassiadis-Symeonidis & Chatzopoulou 2011). Παρόμοια, τα ΒΙ δανειζονται από τη σλαβική το *-αβ(ος)* και το σημαδεύουν ως [+ιδιωματικό], [-κοινό], σε αντιδιαστολή προς το [+ιδιωματικό], [+κοινό] *-(ι)άρη(ς)*, που για τα ΒΙ αποτελεί κληρονομημένο στοιχείο από τη μεσαιωνική κοινή (όπως και τα *-ίσι(ος)*, *-άτ(ος)*). Επιπλέον, εάν αναλογιστούμε τον [+υποκειμενικό], [αρνητικά αξιολογικό] χαρακτήρα του *-αβ(ος)*, ο δανεισμός του σχετίζεται και με τη διαχρονική τάση για ανανέωση της αξιολογικής μορφολογίας στις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες (Grandi 2011), καθώς και με τον γενικότερο ρόλο της εκφραστικότητας και της υποκειμενικότητας στη γλωσσική αλλαγή (McMahon 1994: 164-171, 187-190). Από αυτήν τη σκοπιά, το *-αβ(ος)* εισέρχεται στα ΒΙ, για να ικανοποιήσει τις αυξημένες ανάγκες των ομιλητών για εκφραστικότητα. Έτσι, πλάι στις παλαιότερες ΚΛΜ με το *-(ι)άρη(ς)* εμφανίζονται αντίστοιχες νεότερες με το *-αβ(ος)* (βλ. Ενότητα 6), ενώ παρατηρούνται και περιπτώσεις πολλαπλής εκφραστικής επιθηματοποίησης π.χ. *ψώρα(α)* → *ψώραβ(ος)* → *ψωραβιάρ(ης)* → *ψωραβιάρικ(ος)*.

Από τα παραπάνω, γίνεται φανερή η πολυπαραγοντικότητα του δανεισμού.

8. Επίλογος

Συνοψίζοντας, εξετάσαμε το σλαβικής προέλευσης επίθημα *-αβ(ος)* στα ΒΙ, υπό το πρίσμα της κατασκευαστικής μορφολογίας της Corbin (1987/1991), βάσει ενός corpus 165 ΚΛΜ από μεταγλωσσικές πηγές και προσωπική συλλογή ιδιωματικού υλικού.

Από την εξέταση προκύπτει ότι οι επιφανειακές επιθηματικές μορφές *-αβ(ος)*, *-ιαβ(ος)*, *-β(ος)* ανάγονται σε μία ενιαία υποκείμενη μορφή *-αβ(ος)* και ότι το επίθημα είναι άτονο/ προτονικό. Το *-αβ(ος)* εντάσσεται στο μορφολογικό παράδειγμα του συσχετιστικού ΚΚΛΜ που κατασκευάζει μετονοματικά επίθετα. Οι βάσεις όπου εφαρμόζεται ανήκουν πρωτογενώς ή δευτερογενώς στη γραμματική κατηγορία του ουσιαστικού, μπορούν να φέρουν οποιαδήποτε τιμή ως προς τα χαρακτηριστικά [έμψυχο], [συγκεκριμένο], [ανθρώπινο] και είναι [-υποκειμενικές] ή [+υποκειμενικές], [αρνητικά αξιολογικές], ποτέ όμως [+υποκειμενικές], [θετικά αξιολογικές]. Οι ΚΛΜ ανήκουν στη γραμματική κατηγορία του επιθέτου και δηλώνουν μόνιμη ιδιότητα (σχέση κτήσης/ μερωνυμίας), άμεσα αντιληπτή με τις αισθήσεις, πρωτοτυπική/ στερεοτυπική κατά τον λαϊκό ορισμό, η οποία παρεκκλίνει από την κοινωνική νόρμα και αξιολογείται αρνητικά. Το επίθημα φέρει εγγενώς το χαρακτηριστικό [+υποκειμενικό], [αρνητικά αξιολογικό], το οποίο επιβάλλεται στις [-υποκειμενικές] βάσεις ή συμφωνεί με τις [+υποκειμενικές], [αρνητικά αξιολογικές] βάσεις.

Από τη συνεξέταση του *-αβ(ος)* με τα λατινικής προέλευσης επιθήματα *-ίσι(ος)*, *-άτ(ος)*, *-(ι)άρη(ς)* του ίδιου ΚΚΛΜ, συμπεραίνουμε ότι το *-αβ(ος)* διαφοροποιείται από

τα υπόλοιπα επιθήματα σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό ως προς τα χαρακτηριστικά των βάσεων και τη σημασιολογική οδηγία. Επιπλέον, το *-αβ(ος)* ως [-κοινό], [+ιδιωματικό] αντιδιαστέλλεται προς τα [+κοινά], [+ιδιωματικά] *-ίσι(ος)*, *-άτ(ος)*, *-(ι)άρη(ς)*. Ο δανεισμός του επιθήματος *-αβ(ος)* διευκολύνθηκε από τη συνύπαρξη της σλαβικής και των ΒΙ στο περιβάλλον της βαλκανικής γλωσσικής ένωσης και πραγματοποιήθηκε μέσω της συνεισφοράς έμμεσων και άμεσων διαδικασιών δανεισμού προσφυσμάτων. Η αιτιολόγηση του δανεισμού στηρίζεται στη σημασιολογική-πραγματολογική διαφοροποίηση του *-αβ(ος)* από τα προγενέστερα δάνεια επιθήματα *-ίσι(ος)*, *-άτ(ος)*, *-(ι)άρη(ς)*, με έμφαση στον αμιγώς ιδιωματικό του χαρακτήρα και στην εκφραστική, υποκειμενική, αξιολογική σημασία του.

Συμπερασματικά, η παρούσα συμβολή συμπληρώνει την προηγούμενη διαχρονικά προσανατολισμένη βιβλιογραφία σχετικά με το επίθημα *-αβ(ος)* (Μάνεσης 1986· Προμπονάς 1989· Tzitzilis 1997-1998· Παπαδάμου 2017), προσφέροντας (α) νέα δεδομένα από το ΒΙ των Βεντζίων Γρεβενών· (β) μια συγχρονική εξέταση με συζευκτική, διαστρωματωμένη και υπεργενετική οπτική, που αποκαλύπτει την «κρυμμένη» ενότητα και κανονικότητα πίσω από τη φαινομενική πολλαπλότητα και ανωμαλία· (γ) μια δια συστηματική συνεξέταση, που συλλαμβάνει ομοιότητες αλλά και λεπτές σημασιολογικές-πραγματολογικές διαφορές· (δ) μια πολυπαραγοντική ερμηνεία του δανεισμού.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά την ομότιμη καθηγήτρια Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη για τα εύστοχα σχόλια επί του κειμένου.

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1987. Ονόματα δηλωτικά χρώματος της κοινής ΝΕ: συμβολή λεξικολογική. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 8: 391-413.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1992. Η νεοελληνική παραγωγή κατά το μοντέλο της D. Corbin. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 13: 505-526.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1994. *Νεολογικός δανεισμός της νεοελληνικής. Άμεσα δάνεια από τη γαλλική και αγγλοαμερικανική: μορφολογική ανάλυση*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1995. Το τεμάχιο *-τος* στα ρηματικά επίθετα της νεοελληνικής. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 15: 473-484.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 2000. Το επίθημα *-(ι)άρη(ς)* στη νεοελληνική. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 20: 65-74.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 2009. Το επίθημα *-ίσι(ος)* στη νέα ελληνική. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 29: 58-73.
- Anastasiadis-Symeonidis, A. 2010. Pourquoi une langue emprunte-t-elle des suffixes? L'exemple du grec et du latin. *Meta* 55(1): 147-157.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 2014. Το επίθημα *-άτο(ς)* στο λεξιλόγιο της ελληνικής κουζίνας. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 34: 62-72.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. & Σ. Γαλανή. 1995. Το επίθημα *-ισμός* στη νεοελληνική. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 15: 519-529.
- Anastasiadis-Symeonidis, A. & K. Chatzopoulou. 2011. Why does a language borrow suffixes? The case of Greek and Latin. Στο K. Chatzopoulou, A. Ioannidou & S. Yoon (επιμ.), *Proceedings of the 9th International Conference on Greek Linguistics (ICGL9)*. Chicago: University of Chicago, 505-516.

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., Α. Ευθυμίου & Α. Φλιάτουρας. 2012. Τα ουσιαστικοποιημένα επίθετα της νέας ελληνικής. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 32: 38-51.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. & Α. Φλιάτουρας. 2005. Η διάκριση [λόγιο] και [λαϊκό] στην ελληνική γλώσσα: ορισμός και ταξινόμηση. Στο Γ. Κατσιμαλή, Α. Καλοκαιρινός, Έ. Αναγνωστοπούλου & Ι. Κάππα (επιμ.), *Πρακτικά 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, τόμ. 1, 110-120.
- Corbin, D. 1987/1991. *Morphologie dérivationnelle et structuration du lexique*, 2 τόμοι. Tübingen/ Villeneuve d'Ascq: Max Niemeyer Verlag/ Presses Universitaires de Lille.
- Δουγά-Παπαδοπούλου, Ε. & Χ. Τζίτζιλής. 2006. *Το γλωσσικό ιδίωμα της ορεινής Πιερίας: λεξιλόγιο-παραγωγικό*. Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.
- Ferguson, C. A. 1959. Diglossia. *Word* 15(2): 325-340.
- Georgakas, D. 1982. *A Graeco-Slavic controversial problem reexamined: the -ιτς- suffixes*. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών.
- Grandi, N. 2011. Renewal and innovation in the emergence of Indo-European evaluative morphology. *Lexis* 6: 5-25.
- Καλινδέρης, Μ. 1982. *Ο βίος της κοινότητας Βλάτσης επί τουρκοκρατίας εις το πλαίσιο του δυτικομακεδονικού περιβάλλοντος*. Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.
- Kerbrat-Orecchioni, C. 2009. *L'énonciation: de la subjectivité dans le langage*. Paris: Armand Colin.
- Körtvélyessy, L. 2014. Evaluative derivation. Στο R. Lieber & P. Štekauer (επιμ.), *The Oxford handbook of derivational morphology*. Oxford: Oxford University Press, 296-316.
- ΛΚΝ. 1998. *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Lyons, J. 1995. *Εισαγωγή στη γλωσσολογία* (μτφρ. Μ. Αραποπούλου, Α. Αρχάκης, Μ. Βραχιονίδου & Α. Καρρά, επιμ. Γ. Καρανάσιος). Αθήνα: Πατάκης.
- Μάνεσης, Σ. 1986. Η παραγωγική κατάληξη -αβος. *Λεξικογραφικών Δελτίων* 16: 321-357.
- McMahon, A. M. S. 1994. *Understanding language change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ντάγκας, Ν. 2012. *Το ιδίωμα της Σαρακήνας Βεντζίων (Γρεβενών): φωνητική-φωνολογία*. Διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Ντάγκας, Ν. 2016. Μορφολογικές-μορφοσυντακτικές παρατηρήσεις στο ιδίωμα των Βεντζίων Γρεβενών. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 36: 497-508.
- Ντάγκας, Ν. 2018. Το επίθημα -ιά(ς) στα βόρεια ιδιώματα. Στο *Πρακτικά 9^{ου} συνεδρίου μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψηφίων διδασκόντων του Τμήματος Φιλολογίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών: γλωσσολογία*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 26-43.
- Ντίνας, Κ. 2005. *Το γλωσσικό ιδίωμα της Κοζάνης*, 2 τόμοι. Κοζάνη: Ινστιτούτο Βιβλίου και Ανάγνωσης Κοζάνης.
- Παπαδάμου, Ε. 2017. Το διαλεκτικό παραγωγικό μόρφημα -αβους ως παραγωγικός βαλκανισμός. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 37: 577-587.
- Papadamou, E. & G. Papanastassiou. 2013. The position of the Northern Greek dialects of Kastoria among the Modern Greek dialects. Στο M. Janse, B. D. Joseph, A. Ralli & M. Bagriacik (επιμ.), *Proceedings of the 5th International Conference on Modern Greek Dialects and Linguistic Theory (MGDLT5)*. Patras: University of Patras, 389-400.
- Προμπονάς, Ι. 1989. Είναι σλαβική η κατάληξη -αβος; *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 9: 87-98.
- Ράλλη, Α. 2005. *Μορφολογία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Revithiadou, A. 1999. *Headmost accent wins: head dominance and ideal prosodic form in lexical accent systems*. The Hague: Holland Academic Graphics.
- Seifart, F. 2015. Direct and indirect affix borrowing. *Language* 91(3): 511-532.
- Σεάτος, Μ. 1985. Παρατηρήσεις στα ρηματικά επίθετα σε -μένος και -τος της κοινής νεοελληνικής. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 5: 73-87.
- Taylor, J. R. 2003. *Linguistic categorization*. Oxford: Oxford University Press.
- Τσοπανάκης, Α. 1953. Το σιατιστινικό ιδίωμα. *Μακεδονικά* 2: 266-298.

- Τσότσος, Γ. 1998. *Γαλατινή Βοΐου Κοζάνης: ανθρωπογεωγραφική-λαογραφική προσέγγιση δυτικομακεδονικού χώρου*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Tzitzilis, Ch. 1997-1998. Griechisch, ein wenig bekanntes Mitglied des Balkansprachbundes. *Linguistique Balkanique* 39(1-2): 17-27.
- Tzitzilis, Ch. 2001. Methodische Bemerkungen zu den Lehnübertragungen in den Balkansprachen. *Linguistique Balkanique* 41(1): 41-53.

Παράρτημα 1: Οι 165 ΚΑΜ με το επίθημα *-β(ος)* και οι βάσεις τους

(α)γλείψαβος 'που ξερογλείφεται', (α)γλειψιά: αζούραβος 'νοθευμένος', αζούρα 'προσμείξεις'· αντάραβος 'ομιχλώδης', αντάρα (α)ράχνιαβος 'αραχνιασμένος', αράχνη (α)ρίζαβος 'ερωτιάρης', (α)ριζιά: αρίτσιαβος 'τσιτωμένος', αρίτσιοι 'σκαντζόχοιροι'· ασπρούλ(ι)αβος 'ασπρουλιάρης', ασπρούλι 'βαρτανικάβος' 'ασυμμάζευτος', βαρτανικός 'ακατάστατος'· βρόμαβος 'βρομιάρης', βρόμα 'γκαβασιλιόραβος' 'γκαβός', γκαβασιλιόρας 'γκαβουλιακας'· γκαβλιόκαβος 'γκαβός', γκαβλιόκας 'γκαβουλιακας'· γκαγκάνιαβος 'ανώμαλος', γκαγκάνι 'εξόγκωμα'· γκαργκαλαίμαβος 'ψηλολαίμικος', γκαργκαλαίμης 'ψηλολαίμης'· γκαργκάνιαβος 'ψηλολαίμικος', γκαργκάνιας 'ψηλολαίμης'· γκλιμάτσαβος 'νιανιά', γκλιμάτσα 'νιανιά φαγητό'· γκόλιαβος 'ξεβράκωτος', γκόλιος 'γυμνός'· γκούβραβος 'σκυθρωπός', γκούβρος 'αγριάνθρωπος'· γκουγκουράγκαβος 'χονδροειδής', γκουγκουράγκα 'περίττωμα'· (γ)κούρμαβος 'καμπούρης', (γ)κούρμα 'καμπούρα'· γκουρμπέταβος 'ζητιάνικος', γκουρμπέτι 'ζητιανιά'· γκούσιαβος 'μακρούλος', γκούσια 'οισοφάγος'· γκριζ(ι)άλαβος 'γκρινιάρης', γκριζ(ι)άλα 'γκρίνια'· γκριμότ(ι)αβος 'λαίμαργος', γκριμοτσία 'λαίμαργία'· γκρι(τ)ζ(ι)αβος 'δύστροπος', γκρι(τ)ζ(ι)α 'γκρίνια'· γλίτ(ι)αβος 'γλιτσίρης', γλίτ(ι)α 'γλυκαντζούραβος' 'υπόγλυκος', γλυκαντζούρι 'γλύκισμα'· γρέντζαβος 'με εξογκώματα', γρέντζος 'τραχύς'· ζαδόχαβος/ ζαντούχαβος 'χλωμός', ζαδούχας/ ζαντούχας 'που τρώει/ ντώνεται βαριά'· ζαμπούνκαβος 'καχεκτικός', ζαμπούνκας 'αδύνατος'· ζάραβος 'ζαρωμένος', ζάρα: ζιάμπαβος 'πλαδαρός', ζιάμπα 'βάτραχος'· ζίγραβος 'αχτένιστος', ζίγρα 'βάτος'· ζίλαβος 'ελαστικός', ζίλα 'λάστιχο'· ζιούλ(ι)αβος 'παραγινωμένος', ζιούλα 'ώριμο φρούτο'· ζιούνταβος 'κρουουλιάρικος, ζαρωμένος', ζιούνταρης/ ζιούντα 'αδύνατος/ -η, κρουουλιάρης/ -α'· καγκάνιαβος 'τιποτένιος', καγκάνιας 'κανένιας'· καλέσιαβος 'διάστικτος', καλέσιο 'ζώο με στίγματα'· κάσιαβος 'μούσκεμένος', κάσια 'μούσκεμα'· κασιδάβος 'κασιδιάρης', κασιδά: κατράναβος 'δυστυχής', κατράνι 'κατράμι'· κλάπαβος 'κλαψιάρης', κλάπα: κλαψούτσαβος 'κλαψιάρης', κλαψούτσα 'κλάπα'· κλιαμούτσαβος 'κλαψιάρης', κλιαμούτσα 'κλάπα'· κοκκινούλ(ι)αβος 'κοκκινωπός', κοκκινούλι 'κολλιτσίδαβος' 'κολλιτσίδα', κολλιτσίδα: κόνταβος 'κονιδιάρης', κόντα 'κόνιδα'· κόπριαβος 'κοπρίτης', κοπριά: κόραβος 'σκληρής', κόρα: κότσαβος 'κοκαλωμένος', κότσα 'κόκαλο'· κότσαβος 'κοκκινωπός, καφετής', κότσι 'καφέ ζώο'· κουκούδαβος 'με κουκούδια', κουκούδι: κούλαβος 'αδέξιος', κουλόγ: κουλιανίτσαβος 'παράλυτος', κουλιανίτσα 'παραλυσία'· κουλιάσιαβος 'πηχτός', κουλιάσια 'πηχτό μείγμα'· κουρκούταβος 'ανόητος', κουρκούτι: κούτσαβος 'πιασμένος', κουτσός: κούτσαβος 'μικρούτσικος, κούτσικο'· κράσταβος 'ψωριάρης', κράστα 'ψώρα'· κωσταντίνκαβος 'σκληρός', κωσταντίνικο 'σκληρό καρύδι'· λαψάναβος 'κιτρινιάρης', λαψάνα 'θάμνος με κίτρινα άνθη'· λειζούραβος 'λαίμαργος', λειζούρα 'λαίμαργία'· λέγκραβος/ λιάγκραβος 'βρομιάρης', λέγκρα/ λιάγκρα 'βρομιά'· λέραβος/ λιάραβος 'λερωμένος', λέρα/ λιάρα 'λέρα'· λιανούραβος 'ευτελής', λιανούρια 'ψυλοπράγματα'· λήγκαβος 'ακάθαρτος', λήγκα 'ακαθαρσία'· λιμαβος 'λιμάρης', λιμα 'πέινα'· λιχούδαβος 'λιχουδιάρης', λιχουδιά: λόζιαβος 'μπερδεμένος', λόζιος 'μπερδεμένος σωρός'· λούναβος 'λασπώδης', λούνη 'λάσπη'· λούστραβος 'γυαλιστερός', λούστρο: μάλλιαβος 'μαλλιαρός', μαλλιά: μαλλιάραβος 'μακρυμάλλης', μαλλιαρός: μαράγκ(ι)αβος 'αρρωστιάρης', μαραγκ- (δεσμευμένο θέμα πβ. μαραγκιάζω, μαραγκιάρης)· μαρτζέλαβος 'με μαρτζέλια', μαρτζέλι 'σαρκώδης υπόφυση στο λαϊκό κατσίκας'· μασλάταβος 'φλύαρος', μασλάτι 'φλυαρία'· μαυρούλ(ι)αβος 'μαυριδερός', μαυρούλι: μούιαβος/ μούμιαβος/ μούμπλιαβος/ μουμουίαβος 'νωθρός', μούιας/ μούμιας/ μούμπλιας/ μουμουίας 'κοιμισμένος'· μούργκαβος 'βλοσυρός', μούργκας 'μούργος'· μούρτζ(ι)αβος 'βρομιάρης', μούρτζ(ι)ος 'βρόμικος'· μουρτζούλαβος 'λερωμένος', μουρτζούλα 'κηλίδα'· μούσγκαβος 'κοκκινωπός', μούσγκα 'κοκκινόχωμα'·

μουσμούταβος 'ψαχουλιάρικος', μουσμούτας 'ψαχουλιάρης'. μούταβος 'ολιγόλογος', μούτος 'μουγγός'. μούτκαβος 'ολιγόλογος', μούτικος 'μουλωχτός'. μούτλιαγκάβος 'βλακώδης', μούτλιαγκας 'βλάκας'. μούχλιαβ(ος) 'μουχλιασμένος', μούχλα/ μούχλιές 'μουχλιάραβος' 'τεμπέλικος', μούχλιάρης 'τεμπέλης'. μπαιμάκαβος 'στραβοπόδαρος', μπαιμάκας 'στραβοπόδης'. μπάλιαβος 'ασπρουλιάρης, ασπρόμαυρος', μπάλιο 'άσπρο/ ασπρόμαυρο ζώο'. (μ)πέγκαβος 'κηλιδωτός', (μ)πέγκα 'κηλίδα'. μπιτζέραβος 'δυσκολομάσητος', μπιτζέρα 'κρέας με πέτσες'. μπλάτσαβος 'με λευκή', μπλάτσα 'λευκή'. μύξαβος 'μυξιάρης', μύξα: νερομπλιά(γ)καβος 'νερουλός, άγευστος', νερομπλιά(γ)κας 'που πίνει πολύ νερό'. νερούλι(ι)αβος 'νερουλιάρης', νερουλός: νούραβος 'με ουρά', νουρά 'ουρά'. ντάμακας 'με λεκέδες', ντάμα 'λεκές'. (ν)τούμπαβος 'καμπούρης', (ν)τούμπα 'καμπούρα'. (ν)τραχειλάβος 'χειλάς', (ν)τραχείλι 'χοντροκομμένο χερίλος'. ζινούλι(ι)αβος 'ζινούτσικος', ζινούλης: ζούραβος 'άνοητος', ζούρα 'ξύρισμα, ανοησία'. ζύλαβος 'άκαμπτος', ζύλο: οχτίκαβος 'χτικιάρικος', όχτικας 'χτικιό' (οχτίκας 'χτικιάρης'): παρτάλι(ι)αβος 'κουρελιάρης', παρτάλι 'κουρέλι'. πάτιαβος 'ελαττωματικός', πατι- (δεσμευμένο θέμα πβ. πατι-έλας 'κουτσός'): πάτσιαβ(ος) 'πλακουτσομούτης', πατσιά 'πατησιά'. πατσιούραβος 'πλακουτσομούτης, δύσμορφος', πατσιούρα 'πλακουτσωτή μύτη'. πέτσαβος 'με πέτσες', πέτσα: πικρούλι(ι)αβος 'πικρούτσικος', πικρούλης: πίσκαβος 'κατουρημένος', πίσκας 'ούρα'. πλασάραβος 'χονδροειδής', πλαστάρι 'μεγάλο κομμάτι ζύμης'. πλιούμπαβος 'πιτσωτός', πλιούμπα 'στολίδι'. πόρδαβος 'κλιανιάρης', πορδή: πρασινίκαβος 'αρρωστιάρικος', πρασινίκας 'αρρωστιάρης'. πρασινούλι(ι)αβος 'πρασινωπός, αρρωστιάρης', πρασινούλι: πρέκναβος 'φακιδιάρης', πρέκνα 'φακίδα'. ρίζαβος 'με ρίζες', ρίζα: σάλιαβος 'σαλιάρης', σάλια: σβάρναβος 'ατσούμπαλος', σβάρνα: σέγκαβος 'διάστικτος', σέγκα 'στίγμα'. σγκούραβος 'βρομιάρης', σγκούρα 'βρομιά'. σιούρδαβος 'χαζούλικος', σιούρδος 'αφηρημένος'. σιούσκαβος 'αργοκίνητος', σιούσκα 'καρούμπαλο'. σ(ι)ούφραβος 'σουφρωμένος', σ(ι)ούφρα: σκοτίδαβος 'σκοτεινός', σκοτίδα 'σκοτίδι'. σκουλήκαβος 'σκουληκιασμένος', σκουλήκι: σκρ(ι)ούμπαβος 'καμμένος', σκρ(ι)ούμπος 'καμένη μάζα'. σοκάκαβος 'σοκακιάρης', σοκάκι: σουργκούναβος 'κακός', σουργκούνι 'παλιάνθρωπος'. σουρτούκαβος 'αλήτικος', σουρτούκι 'αλήτης'. στάχταβος 'σταχτής', στάχτη: τζερτζέλαβος 'ρακένδωτος', τζερτζέλι 'κουρέλι'. τζιαμάλαβος 'αναμαλλιασμένος', τζιαμάλω 'αναμαλλιασμένη γυναίκα'. τζ(ι)ούγκρ(ι)αβος 'κατσαρός, αχτένιστος', τζ(ι)ούγκρια 'μπερδεμένη μάζα'. τρίχαβ(ος) 'τριχωτός', τρίχα: τρύπαβος 'διάτρητος', τρύπα: τάγκραβος 'με μακριά κοκαλιάρικα άκρα', τάγκρο 'κλαδί, μακρύ κοκαλιάρικο άκρο'. τσάπαβος 'άσχημος (για δόντια)', τσάπα: τσ(ι)ακίραβος 'τσακίρικός', τσ(ι)ακίρης 'γαλανομάτης'. τσίγκραβος 'τσιγκούνικός', τσιγκρός 'τσιγκούνης'. τσίγκραβος 'άγονος', τσίγκρος 'άγονο χώμα'. τσίκναβος 'τσικνισμένος', τσίκνα: τσίλιαβος/ τσίρλι(ι)αβος 'τσιρλιάρης', τσίλια/ τσίρλα/ τσιρλιά: τσίμπλαβος 'τσιμπλιάρης', τσίμπλα: τσιμπούραβος 'με τσιμπούρια', τσιμπούρι: τσιούγκαβος 'κουλοχέρης', τσιούγκο 'κούλο χέρι'. τσιουλικάβος 'γερός, σκληρός', τσιουλικά 'γερός άνθρωπος'. τσιούπραβος 'με μικρά αυτιά/ ρώγες', τσιούπρα 'κατσικά με μικρές ρώγες'. τσιούρλαβος 'νερουλός', τσιούρλα 'τίρλα'. τσίπαβος 'με κάποιο μικρό μέλος του σώματος', τσίπα 'οτιδήποτε μικρό'. τσίπαβος 'μυτερός', τσίπη 'αχμή'. τσιτούραβος 'χοντροκέφαλος', τσιτούρα/ τσιτούρι 'στενόμακρο δοχείο' (τσιτούρας 'κεφάλας'). τσουνάβος 'τραχύς', τσουνκίδα: φαρδομούταβος 'φαρδομύτικος', φαρδομύτης: φαρμάκαβος 'φαρμακερός', φαρμάκι: φαρμακούσαβος 'φαρμακερός', φαρμακούσα 'φαρμακερή'. χάμκαβος 'καχεκτικός', χάμικος 'πλαδαρός'. χέσαβος 'χέστης', χέσα 'χέσιμο'. χλεμπόναβος 'κιτρινιάρης', χλεμπόνα 'κιτρινάδα'. χνουδάβος 'χνουδωτός', χνουδί: χοντροπέτσαβος 'χοντροπέτσικος', χοντρόπετσο: χοντροπέτσακας 'χοντροπέτσικος', χοντροπέτσικος: χρούπαβος 'σπυριάρης', χρούπα 'σπυριά'. ψείρι(ι)αβος 'ψειριάρης', ψείρα: ψώραβος 'ψωριάρης', ψώρα.